

Romoda Renáta

∴ Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
 ∴ renataromoda@gmail.com

A KÁRPÁT-MEDENCE UTAZÓI

Travellers of the Carpathian Basin

Putnici Karpatske nizije

Homo Viator. Tanulmányok az irodalom-, nyelv- és kultúratudományok köréből. Szerkesztette Mihály Vilma-Irén–Pap Levente–Pieldner Judit–Tapodi Zsuzsa. RHT Kiadó, Bukarest–Sepsiszentgyörgy, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2015

2015. április 24-én és 25-én *Homo Viator* címmel Nemzetközi Imagológiai Konferencia került megrendezésre a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem szervezésében a Romániai Hungarológia Társaság, a Román Összehasonlító Irodalmi Társaság és Kovászna Megye Tanácsa támogatásával. A tudományos tanácskozás a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem csíkszeredai épületében, illetve Sepsiszentgyörgyön a Megye Tanácsának dísztermében zajlott. Ugyanezen év végén került kiadásra a konferencián elhangzott előadások szerkesztett kötete.

A konferencia a Sapientia EMTE Humántudományok Tanszéke által szervezett, már a korábbi években is sikeres nemzetközi imagológiai konferenciák sorába tartozik. A szervezők célja most is az volt, hogy a különféle humán tudományi szakterületek kutatóinak biztosítsák a találkozást. A kutatóknak így lehetőségük nyílik megismerni egymás tudományos tevékenységét. Magyarországról, Szerbiából, Olaszországból, Csehországból, Szlovéniából és Albániából is érkeztek előadók.

A közös témakörhöz, az utazáshoz, magához az úthoz, illetve az utazóhoz kapcsolódó

nyolcvan irodalmi és nyelvészeti előadás kapcsolódott. A konferencia nemzetköziségét jelzi, hogy három nyelven, magyarul, románul és angolul folytak előadások. Sokféleképpen közelítették meg az út és utazás fogalmát, magát az utazót, vagyis a konferencia nevét is alkotó utazó embert, a homo viator. A konferencia tanulmánykötete ugyanezt a témakört járja körbe. Ahogyan a konferencián, a kötetben is találkozunk több irodalomtörténeti korszakból merített kutatással és kortárs művek elemzésével is, sőt nyelvészeti kérdésekkel is.

A szervezők az előadások szerkesztett változatát a *Homo Viator*. Tanulmányok az irodalom-, nyelv- és kultúratudományok köréből című konferenciakötetben adták közre. A két plenáris előadó munkája mellé huszonnyolc magyar nyelvű írást válogattak a szerkesztők a kötetbe. Az öt alfejezet többek között a tapasztalatszerzés és emlékörökítés, az otthonosság és idegenség, a kultúrák közötti utazás, valamint a kultúrák és nyelvek közötti kölcsönhatás témáját foglalja magában és bontja ki a szerzők tanulmányainak segítségével.

A tanulmánykötetet Mihály Vilma-Irén, Pap Levente, Pieldner Judit és Tapodi Zsuzsa szerkesztésében a kolozsvári Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Bukarest–Sepsiszentgyörgy székhelyű RHT Kiadó jelentette meg.

A kötet előszava a konferenciát ismerteti, majd a tanácskozás keretében elhangzott két plenáris előadás szövege olvasható. Fried István, a Szegedi Tudományegyetem professor emeritusa „*az utaknak értelmük van*” (Utazás, utazók, irodalmi korszakok, irodalmi utak) című előadásában irodalmi műveken átívelő és ezeket az utazás, az út – megtett út – által egybekapcsoló motívumokkal foglalkozik. Az út térben és időben is változó, a személyiség különböző rétegeit mozgatja meg különböző életszakaszokban, s ezért az út, illetve az utazás egészen korán vált az élet és halál metaforájává, az életúté és egyben a halállíráié is. Mihaela Albu a Craiovai Tudományegyetem tanára *Homo viator – un topos cultural/literar (Homo viator – egy kulturális/irodalmi toposz)* című tanulmányában az utazó embert mint a világirodalom egyik legősibb témáját és motívumát vizsgálja. A homo viator, vagyis az utazó ember megtalálható a népi alkotásokban, s a szerzők is évszázadok óta szívesen használják fel alakját műveikben; ugyanúgy fellelhető mítoszokban és mesékben meg a legismertebb remekművekben is.

Az élményközösség felé című fejezetben Egyed Emese a 18. századi verses magyar (úti) leveleket vizsgálja. Sikó Beáta *A Lafayette-kultusz nyomai az Utazás Észak-Amerikában című útirajzban – Levasseur úti beszámolójának hatása Bölöni Farkas Sándor művére*, valamint Erdély Judit *A szavakban utazó ember. Bölöni Farkas Sándor nyelvi világa: az Utazás Észak-Amerikában nyelvi, stilisztikai, műfaji aspektusai* című tanulmányaikban arról a szerzőről szóltak, akinek születésének 220. évfordulója alkalmából a konferencia résztvevői egy

megemlékezés keretében ellátogathattak Bölönbe az író emléktábláját és házát megtekinteni. Kocsis Lenke a verses regények utazás motívumával foglalkozik, Csata Adél *Verseghy Ferenc Almarék erdélyi herceg, avagy a szebeni erdő* című regényfordításában fellelhető nemzetképekről szól, Jósika Miklós külföldi éveinek írói magatartásáról és irodalomszemléletéről Pavelka Orsolya-Petra tanulmányában olvashatunk, valamint Moldován Gergely 19. századi erdélyi román újságíró és egyetemi tanár munkásságában fellelhető nemzetiségi kérdéssről Bakó Edit foglalkozik írásában.

Teleki József és Teleki Ádám 1722 és 1725 közötti külföldi tanulmányútját Rácz Emese tanulmányozza mélyrehatóan, Brassai Sámuel utazási gyakorlatával pedig Berki Tímea foglalkozik. Kúnos Ignác 1890-es kis-ázsiai kutatóútjáról Szilágyi Szilárd munkájában olvashatunk, míg az 1867 és 1914 között kialakult új, különleges utazási válfajról, a kéjutazásról szóló érdekesítő tanulmány Németh Ferenc tollából származik. Az útikönyv fogalmáról és funkcióiról is ismereteket szerezhetünk Lukács András interpretációjában, a második, *Tapasztalatszerzés, emlékörkötés* című fejezetből.

Az *Otthonosság és idegenség térben és időben* című fejezetbe többek között olyan munkák kerültek, mint Sóki Diána *Test, tér, textus*, Szilveszter László Szilárd *Otthonosság és idegenség térben és időben – Az utazás és vándorlét metaforái Király László rendszerváltás előtti költészetében*, Toldi Éva *Mentális terek, virtuális világok*, Tapodi Zsuzsa *Utazás Bécsbe – A saját és a másik idegensége*, vagy Vidosa Eszter *Test-határszegés a magyar irodalomban és filmben. A kiborg jelenség tépje* című tanulmányok. Balogh Lili Mészöly Miklós *Pontos történetek, útközben* című kötetének narrációjával foglalkozik munkájában, a megismerés módozataival Balla Zsófia *Vonatok* című versében pedig Kovács Flóra.

Utazás a kultúrák között cím alatt olvashatjuk Bence Erika posztmonarchikus és exjugoszláviai, vajdasági magyar irodalmi határregényeket vizsgáló tanulmányát, Crnkovity Gábor *Utazás a kultúrák között – Interkulturális „időtér” a vajdasági novellák világában* című munkájában a vajdasági magyar novellairodalomban megjelenő Monarchia-sztereotípiák továbbbírásával foglalkozik. Lódi Gabriella az út és az utazás toposzát vizsgálja kortárs szerzők (Balázs Attila, Szathmári István, Majoros Sándor, Aaron Blumm és Mirnics Gyula) szövegeit. Ispánovics Csapó Julianna célja *Utak a szöveg felé* című tanulmányában rendszerszerűen áttekinteni a vajdasági magyar bibliográfia helyét és eredményeit a térségi tudományban és kultúrában.

A kultúrák és nyelvek kölcsönhatása cím alatt három nyelvészeti megközelítést is olvashatunk. Pupp Réka az utazás motívumának nyelvi formáit kutatja, Sárosi-Márdirosz Krisztina-Mária munkájában a tolmáccsal mint a nyelvek és

kultúrák közötti utazóval, a kétnyelvű kommunikáció kapocsával foglalkozik, Rajsli Ilona a vajdasági magyar média nyelvében tapasztalható kontaktológiai kérdéseket vizsgálja a *Kultúrák és nyelvek kölcsönhatása a vajdasági magyar médiában* című tanulmányában.

A kötet a szerzők névsorával és a tanulmányok angol nyelvű absztraktjaival zárul.